

Miljöbokslut 2021

Lomma kommun

Innehåll

1	Inledning.....	3
2	Vatten.....	3
2.1	Åarna.....	3
2.2	Grundvatten.....	6
2.3	Hav	6
2.4	Badvatten.....	7
2.5	Avloppsvatten	7
3	Avfall och hållbar konsumtion.....	7
4	Energi och klimat.....	9
4.1	Utsläpp av växthusgaser i kommunen som geografisk enhet	9
4.2	Utsläpp av växthusgaser från Lommas kommunorganisation.....	10
5	Klimatanpassning	12
5.1	Ny översiktsplan.....	13
5.2	Nya skyddsåtgärder i samverkan- LIFE Coast Adapt.....	13
5.3	Kustens invasiva växter	13
5.4	Flödesgruppen i Höje å	13
6	Skyddad natur och biologisk mångfald	14
6.1	Skyddad natur	15
6.2	Åtgärder för hotade arter	15
6.3	Åtgärder mot invasiva arter.....	16
6.4	Åtgärder för friluftsliv	17
6.5	Balanseringsprincipen och kompensation.....	17
7	Kommunikation och aktiviteter.....	18

1 Inledning

I miljöbokslutet sammanställs några viktiga miljötrender i Lomma kommun som geografiskt område. Det finns flera anledningar att göra dessa sammanställningar, dels behöver man följa upp resultatet för det lokala miljöarbetet och hur miljömål och Agenda 2030-målen uppnås för att kunna förbättra arbetet ytterligare, dels behöver man synliggöra det arbete som görs. Kommunen bedriver mycket av det strategiska miljöarbetet i samarbete med andra aktörer och en del av detta arbete är också reglerat i lagstiftning där olika myndigheter årligen begär in en redovisning av hur kommunen uppfyller sitt åtgärdsåtagande. Samtidigt sker nu snabba förändringar där kraven från såväl lagstiftare som medborgare ständigt skärps. Det är därför viktigt ur det kommunala perspektivet att söka synergier och olika möjligheter till samverkan för att klara utmaningarna i flera av de mest akuta miljöfrågorna såsom klimatutsläpp, klimatanpassning och förlusten av biologisk mångfald.

Lomma kommun kom på en total åttonde plats i rankning av Sveriges miljöbästa kommuner 2021. Inom gruppen storstäder och storstadsnära kommuner kom Lomma kommun på tredje plats (Aktuell hållbarhet).

Under året har arbetet med åtgärder i den nya Energi- och klimatplanen för Lomma kommun startats upp och mål och åtgärder i Naturmiljöprogrammet är fortsatt aktuella. Förslag till ett nytt åtgärdsprogram, för de miljömål som ej omfattas av Energi- och klimatplan eller Naturmiljöprogram, har tagits fram och förväntas antas av kommunfullmäktige under 2022. En ny kretsloppsplan har antagits gemensamt av ägarkommunerna till Sysav, se kapitel 3.

Med hjälp av nyckeltal kan förändringar följas och jämföras över tid. I årets miljöbokslut presenteras nyckeltal som får spegla situationen inom områdena vatten, avfall och klimatpåverkande utsläpp. En redovisning av övrigt arbete som skett under året för att säkra ekosystemtjänster, skydda natur och i övrigt bidra till att uppfylla miljömålen och Agenda 2030 sker löpande i texten och sist finns ett stycke för att synliggöra arbetet med kommunikation, kunskapsförmedling och transparens som är en viktig nyckel i miljöarbetet.

På sikt kommer miljöbokslutet att utökas och tydligare kopplas till kommunens miljömålsarbete och arbete med Agenda 2030.

2 Vatten

2.1 Åarna

Flera stora vattendrag flyter genom kommunen på sin väg mot Öresund och Lommabukten. För att förbättra vattenkvaliteten sker ett omfattande åtgärdsarbete i åarnas avrinningsområden. De samlade åtgärderna har effekt på landskapsnivå och kan ses som Lomma kommuns största landsbygdsprogram. Trots alla insatser som görs når vattenförekomsterna fortfarande inte god ekologisk status enligt vattendirektivets krav.

I Lödde-/Kävlingeån och Höje å sker kontinuerliga vattenkontrollmätningar via respektive vattenråd. Resultaten av mätningarna sammanställs med ett års fördröjning och redovisas i respektive årsrapport som finns på www.hojea.se respektive www.kavlingeån.se.

Vattenkontrollen i de största vattendragen från 2020 visade att näringsämnestransporterna av fosfor och kväve i Höje å var något lägre jämfört med transporterna de senaste åren. De flödesviktade fosforhalterna visar på en sjunkande trend mellan 1986 och 2019, med ett avbrott av ökande halter under de senare åren, vilket till en del beror på enstaka kraftigt förhöjda halter av totalfosfor (och fosfatfosfor) i maj 2016 samt i mars och maj 2017. Orsaken till detta är inte känd. Under 2019 har halterna återgått till lägre nivåer och under 2020 har halterna sjunkit ytterligare. Av den totala mängden näringsämnen som transporterades till havet 2020 från Höje å hade 31 % (1,86 ton) av fosfor och 20 % (84 ton) av kvävet sin källa i de reningsverk som belastar ån. För Kävlingeån var motsvarande andel 10 % (1,5 ton fosfor) och 10 % (130 ton kväve).

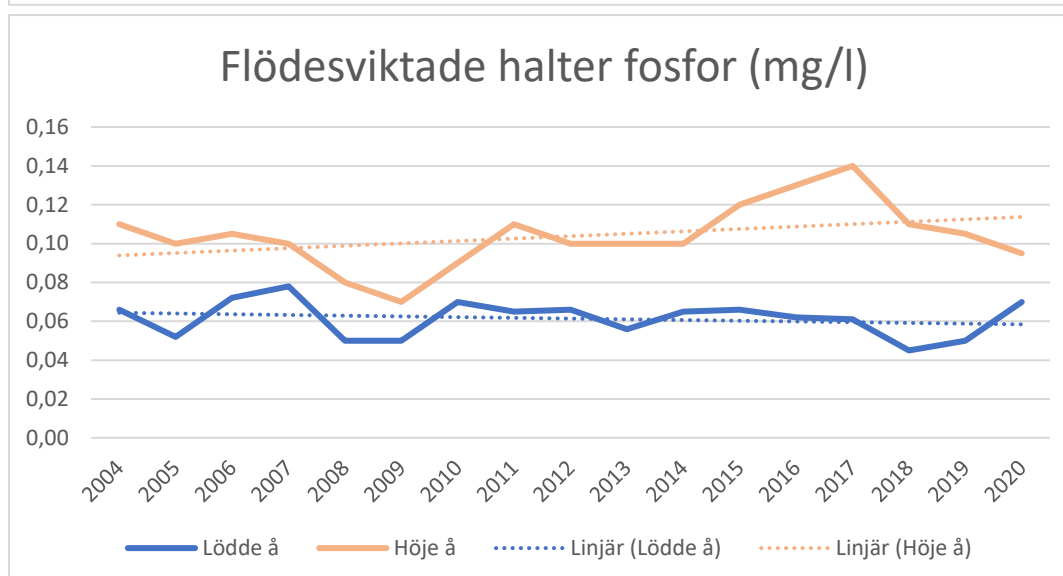
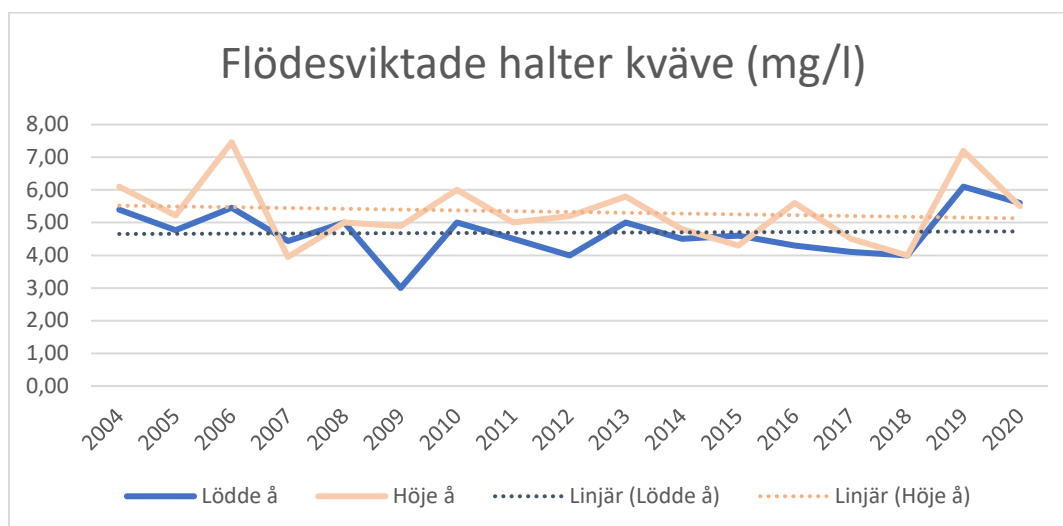
Totalt beräknas omkring 6 ton fosfor och 420 ton kväve (740 ton 2019) ha förts ut till Lommabukten via Höje å under 2020. Via Kävlingeån är motsvarande belastning 15 ton fosfor och 1300 ton kväve (1600 ton 2019). Väderförhållandena under 2020 innebar lägre flöden i åarna än normalt, vilket kan vara en förklaring till de lägre transporterna av näringsämnen. Den *långsiktiga* trenden för fosfor är långsamt sjunkande och för kväve fortsatt minskande för både Höje å samt Lödde å och Kävlingeån. En av anledningarna till de positiva effekter som ändå syns är de kommunala samarbeten som skett inom vattenråden. I det kommunala samarbetet inom Höjeå-projektet, har drygt 84 dammar och våtmarker anlagts inom avrinningsområdet till och med 2020. Dammarna upptar en sammanlagd yta på ungefär 144 ha. För Kävlingeån är motsvarande siffra 530 ha.

I Önnerupsbäcken finns, trots stora positiva resultat för näringsämnestransporterna, en oroande tendens där öringbeståndet verkar vara påverkat i negativ riktning. Detta är något som kan indikera påverkan från någon form av miljöfarlig förorening.

Höje å

Den genomsnittliga reduktionen i Höjeåprojektets samtliga dammar och våtmarker har beräknats till 560 kg kväve och 23 kg fosfor per ha och år. Totalt innebär detta en årlig reduktion av 50 ton kväve och 2 ton fosfor. Detta kan sättas i relation till den årliga uttransporten av kväve och fosfor som under åren 2004–2018 varierat mellan 320–880 ton kväve och 3,4–14 ton fosfor. Teoretiskt beräknas alltså de dammar som anlagts hittills, under lågflödesår, kunna stå för en halvering av fosfortransporten och en 15 % reduktion av kvävetransporten. I Önnerupsbäcken, där en stor areal våtmarker har anlagts, har både fosfor- och kvävehalterna nästan halverats sedan 1990-talet. Motsvarande siffra för Kävlingeåns avrinningsområde är en total anlagd yta dammar och våtmarker på över 360 ha, som beräknas reducera minst 200 ton kväve respektive 8 ton fosfor per år. Under den senaste tolvårsperioden har halterna av fosfor varit 23 % lägre och av kväve 30 % lägre än föregående 12-årsperiod, där de nya våtmarkerna är en bidragande orsak till denna nedgång. Trots detta är det viktigt att försöka vända trenden med ökande halter fosfor, då detta på sikt skadar vattenkvaliteten även i Lommabukten.

Näringsstillståndet i kommunens två största åar, beskrivet som flödesviktade kväve- respektive fosforhalter. Provtagningsstationerna ligger vid Högsmölla i Lölde å och vid Trolleberg i Höje å. Källa: Ekologgruppen Landskrona, ALcontrol Laboratories Linköping, Pelagia miljökonsult AB Umeå och SYNLAB.

2.2 Grundvatten

Efter ett par år med ovanligt torra perioder under vår och sommar har vattenråden under 2021 haft fokus på grundvatten, grundvattenbildning och bevattningsdammar. Att tillsammans med markägarna arbeta för att hålla så jämna nivåer av både ytvatten och grundvatten som möjligt gynnar både areella näringar, vatten som dricksvattenresurs och det biologiska livet i vattendragen. Arbetet är under utveckling, men några bevattningsdammar har projekterats och anlagts i Kävlingsåns vattenråd.

2.3 Hav

Ett sätt att mäta vattenkvalitet är att titta på utbredningen av ålgräs. Om vattenkvaliteten är god så är vattnet mindre grumligt och då kan ålgräset växa på djupare vatten. I södra Lommabukten ökar ålgräsets djuputbredningsgräns. Kävlingsåns och Höjeås vattenråd rapporterade 2020 för god till hög status för ålgräset i Lommabukten men flaggade samtidigt för en svagt vikande trend, möjligen kopplat till ökande vattentemperatur.

Ålgräs

Ett stort havsmiljöproblem är allt skräp och plast som hamnar i havet. Omfattningen av problemet har nått nya nivåer under de senaste åren och varje år dör miljarder marina djur och fåglar av dessa föroreningar. Kommunen arbetar på flera fronter för att bidra till hållbara lösningar i denna fråga. Lomma kommun är en mycket aktiv part i KIMO (Kommunernas Internationella Miljöorganisation) där kustkommuner i samverkan arbetar nationellt och internationellt mot alla föroreningar i havet. Samarbetet har bidragit till flera lagförändringar, både på EU-nivå och nationellt för att minska plastutsläpp till havet, bland annat förbud mot engångsplast.

En plastgrupp med representanter från flera av kommunens avdelningar samt representanter från SYSAV arbetar med ett paraply av åtgärder och ett flertal kampanjer genomfördes under året, se nedan under avfall. Arbeta pågår även för att minska spridning av granulat från konstgräsplaner. Samtidigt har vattenrådet i Höje å gjort en förstudie kring möjligheterna att installera en bubbelbarriär uppströms hamnen i Lomma för att på så sätt samla in plast som kommer med ån.

2.2 Badvatten

Utsläpp av föroreningar i vattendrag och kustområdet påverkar badvattenkvaliteten vid kommunens stränder. Miljötillsynsenheten undersöker badvattenkvaliteten och provtagning har under sommaren 2021 skett på de fem badplatserna under sex veckors tid. Vattenkvaliteten har under sommaren 2021 varit otjänligt vid ett tillfälle. I övrigt var kvaliteten bra under sommarens ordinarie badvattenprovtagning.

Miljötillsynsenheten genomför även en utökad provtagning av bakteriehalter som inkluderar fyra punkter i Höje å. Dessa provtagningar gjordes varannan vecka från vecka 29 till 35. Då provtagningen vid t-bryggan visat på otjänliga prov har detta inneburit ett ökat antal provtagningar i Höje å. Av 32 prover i Höje å var 19 otjänliga och tio var tjänliga med anmärkning under sommaren. Detta är ett återkommande problem som förmodligen delvis beror på läckage av bakterier från djurhållning eller enskilda avlopp, möjligtvis i Lunds kommun.

2.4 Avloppsvatten

I början av 2019 övergick Lommas VA-verksamhet till att ingå i VA SYD. Borgeby avloppsreningsverk behandlar avloppsvatten från Bjärred, Borgeby, Fjelie och Flädie samt omgivande landsbygdsområde i Lomma kommun. Avloppsreningsverket kan idag behandla avloppsvatten från ca 15 000 anslutna personer och ungefär halva mängden av kommunens spillvatten, resterande går till Sjölanda avloppsreningsverk i Malmö. Cirka 9 % av dagvattnet och avloppsvattnet går i samma ledning till reningsverket. Övrigt dagvatten avleds separat från avloppet till ca 15 stycken dagvattendammar. Utsläppstatistiken inkommer med ett års fördröjning och i 2020 års redovisning ses vissa förhöjda utsläppshalter under våren på grund av att anläggningen bytt vissa delar, vilket medför en kalibreringstid innan full reningsfunktion åter uppnås. Bräddning av orenat avloppsvatten skedde vid ett tillfälle från verket och två gånger från ledningsnätet. Totalt bidrog reningsverkets näringsämnestransport till ca 1 % av de totala fosforutsläppen i Kävlingeån, motsvarande siffra för kväve var ca 0,4 %.

Inom kommunens gränser finns även 24 enskilda avlopp, en minskning med 6 stycken sedan 2020. Elva av dessa är ej i bruk. Av de övriga är nio under utredning för inkoppling på kommunalt VA.

3 Avfall och hållbar konsumtion

Avfallsfrågan handlar både om att minska mängden farliga ämnen i naturen och att gå mot ett mer cirkulärt samhälle där färre naturresurser behöver tas i anspråk.

År 2021 har Lomma fått en ny avfallsplan i och med den nya gemensamma kretsloppsplanen som antagits av 10 av ägarkommunerna till det kommunala bolaget Sysav. Syftet med den gemensamma kretsloppsplanen är att skapa en hållbar resursanvändning där avfall förebyggs, material och produkter stannar i kretsloppet och att det avfall som ändå uppstår ses som en resurs. Planen är uppbyggd av tre övergripande mål med 24 indikatorer för att följa att utvecklingen inom avfallsområdet går åt rätt håll.

De tre målen är:

1. Inflödet av material och produkter till kretsloppet har minskat år 2030
2. Resursanvändningen i kretsloppet har effektiviserats år 2030
3. Spillet från kretsloppet har minskat år 2030

Agenda 2030 har varit en viktig inspirationskälla och kretsloppsplanens tre mål kan tydligt kopplas till flera av de globala målen. Kretsloppsplanen är även kopplat till Sveriges nationella miljömål, där målen för god bebyggd miljö, giftfri miljö och begränsad klimatpåverkan har varit prioriterade.

Skolor är engagerade i skräpplockardagarna

Exempel på hur Lomma kommun arbetar med avfall är Skräpprojektet där kommunen genomför flera aktiviteter. Sedan år 2019 har skräpräknningar gjorts på två platser i kommunen för att se vilken typ av skräp som förekommer mest och hur stor nedskräpningen är. Plast är det vanligast förekommande skräpet följt av fimpar. Informationsskyltar och extra papperskorgar har placerats ut och extra insatser görs vid stränderna under sommarmånaderna då besöksnäringen ökar. Under de nationella skräpplockardagarna som Håll Sverige Rent håller i går information ut till skolor, förskolor och föreningar som kan delta. År 2021 deltog 3763 personer i skräpplockardagarna. Kampanjen fokuserar både på

att göra sin närmiljö lite finare och visar att nedskräpning inte är okej. Lomma kommun har även varit delaktiga i projektet Skräpfri badplats tillsammans med Håll Sverige Rent och Sysav. Projektet har tagit fram en helt ny nationell mätmetod för att mäta skräpet på badplatser och Lomma beach har varit pilotstrand för mätningar och åtgärder. Under sommaren år 2021 genomförde kommunen också kampanjen "Det påverkar väl inte dig" med en bildutställning längs Lommas sommargata och i Bjärred.

Cirkulära produkter och tjänster blir allt mer aktuella för upphandling och under året har Lomma bland annat ställt krav på att det för all IT-utrustning ska finnas processer för återtag och återvinning. Kommunen har även tagit beslut om att börja leasa alla datorer. Efter 36 månader kommer datorerna att återtas och säljas vidare och livslängden på datorerna förlängs. All övrig utrustning återtas i så kallade "loopar" där utrustning bedöms funktionellt och återanvänds om möjligt. Om den är inte är möjligt att återanvändas skall den destrueras miljövänligt.

Återvinningen av hushållsnära avfall i fyrfackskärl fortsätter som tidigare år. Det är obligatoriskt att sortera ut matavfall. Allt matavfall behandlas i Sysavs förbehandlingsanläggning för att sedan rötas. Av rötningen bildas biogödsel som sprids på jordbruksmarken samt biogas som kan användas som fordonsbränsle. I Lomma kommun samlades 67 % av matavfallet in under år 2021, vilket är en bit under det nya nationella målet på 75 %.

Insamling av farligt avfall sker vid återvinningscentralerna i Lund och Malmö. Insamling av batterier, småelektronik och ljuskällor sker även via skåpet Samlaren som Sysav har uppställt i tre matbutiker i Lomma kommun.

4 Energi och klimat

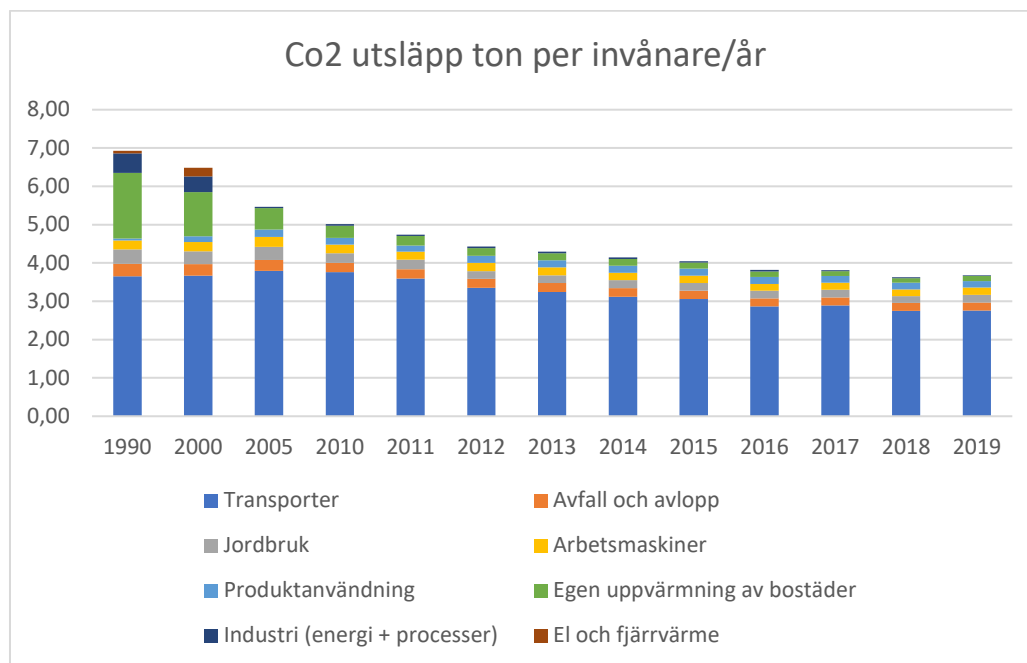
Koncentrationen av växthusgaser i atmosfären stiger allt mer och det står klart att klimatet håller på att förändras utöver de naturliga variationerna. Medeltemperaturen 2020 var tillsammans med 2016 den varmaste som någonsin uppmätts, och samtliga av senaste sex åren däremellan har överstigit tidigare mätningar. Sverige hade en kraftig temperaturhöjning under 2020 som var drygt en halv grad högre än det varmaste år (2014) som uppmätts tidigare. Med ett förändrat klimat ökar sannolikheten för extrema väderhändelser vilket i Europa de senaste åren märkts i form av bland annat värmeböljor, torka och översvämningar. Både på internationell nivå genom Parisavtalet och på nationell nivå genom Sveriges klimatpolitiska ramverk finns målsättningen att försöka hålla den globala temperaturökningen till under 1,5 grader jämfört med förindustriell tid. Lommas svar på de nationella och internationella ramverken på klimatområdet är Energi och klimatplanen 2021-2025.

4.1 Utsläpp av växthusgaser i kommunen som geografisk enhet

Sett till utsläpp som sker inom Lomma kommun som geografisk enhet finns statistik från nationella emissionsdatabasen som presenteras med två års eftersläpning. Den tillgängliga data som presenteras här är därmed från 2019. En annan brist i underlaget är att konsumtionsbaserade utsläpp inte syns i statistiken, om inte produktionen skett inom kommunen. Konsumtionsbaserade utsläpp beräknas generera cirka 9 ton CO₂-ekvivalenter per person och år enligt Naturvårdsverket. En hållbar nivå av utsläpp för att nå

internationella klimatavtal beräknas till 1–2 ton per person och år. Hur kommuner kan jobba med att beräkna sina konsumtionsutsläpp och att ta fram lokal statistik är något som är aktuellt inom klimatfrågan.

Utsläppen i Lomma som geografisk enhet var år 2019 3,68 ton per kommuninvånare, vilket är en minskning med 47 % sedan 1990. Transporter står för 75 % av växthusgasutsläppen från Lomma som geografiskt område och majoriteten av resorna i kommunen görs med bil.

Utsläpp i ton koldioxidkvivalenter/invånare från kommunen som geografisk enhet.

I Energi- och klimatplan för Lomma är visionen är att "Lomma kommun utmärker sig som en klimatneutral kommun och motverkar global uppvärmning". Det övergripande målet är att "Utsläpp av växthusgaser i Lomma kommun ska minska i snabbare takt än på regional och nationell nivå, år 2025 ska de ha minskat med över 70 % i jämförelse med 1990".

Lomma deltar i det nationella nätverket Klimatkommunerna som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser. Kommunen samverkar också på lokal nivå med energi- och klimatrådgivare och det kommunala elbolaget Kraftringen.

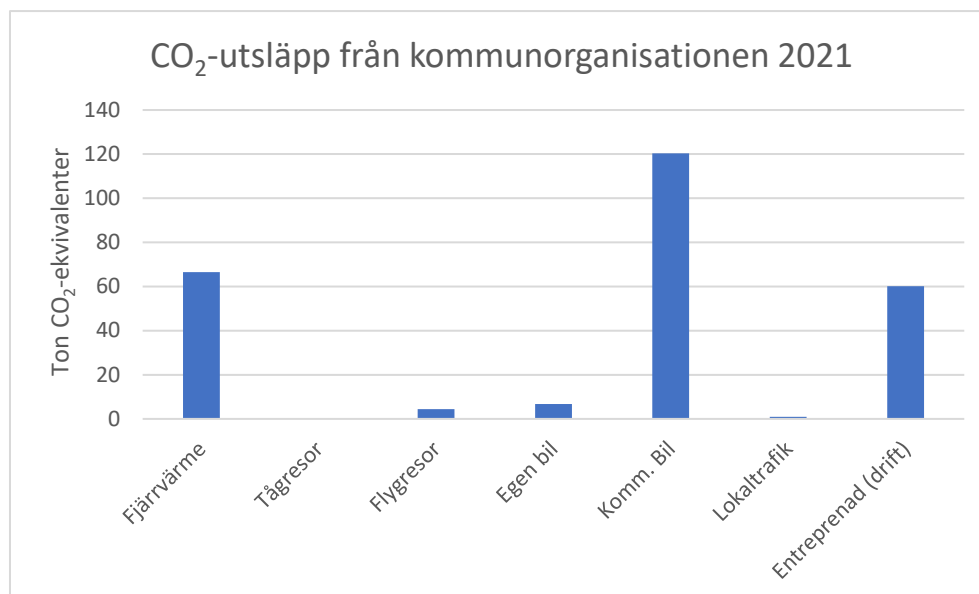
4.2 Utsläpp av växthusgaser från Lommas kommunorganisation

Under 2021 beräknas kommunorganisationens växthusgasutsläpp uppgå till 259 ton koldioxidkvivalenter (2020, 278 ton). Utsläppen som är medräknade kommer från fjärrvärme, tjänsteresor och transporter från den största entreprenören. För entreprenörens utsläpp har siffor för 2020 använts då deras hållbarhetsrapport blir klar senare.

Elanvändningen räknas som nollutsläpp då kommunen köper in 100 % grön el och att fjärrvärmens till 99,9 % är förnybar (för fjärrvärme stack beräkningarna vid förra redovisningen ut som mycket högre än tidigare på grund av nya schabloner för beräkning. För året har fjärrvärmens dubbelkollats fem år tillbaka och räknats om med tillgänglig statistik). Beräkningsunderlaget för kommunorganisationen behöver utvecklas för att få

bättre underlag för att jobba med minskade klimatpåverkande utsläpp. Med tillgänglig statistik kan vi dock se att utsläppen har legat på ungefär samma nivå de senaste 4 åren.

Liksom för utsläppen för kommunen som geografisk enhet är transporterna den största utsläppskällan för kommunorganisationen. Hela 2021 har varit påverkat av pandemin och restriktioner kopplat till arbete och resor, vilket även återspeglas i utsläppen från organisationen. Utsläppen från flyg har halverats och utsläppen från egen bil i tjänsten har minskat med 40 % från 2020.

Utsläpp i ton koldioxidkvivalenter från kommunorganisationen 2021.

Av den interna resvaneundersökningen går det att se att andelen digitala möten ökat rejält under året. Det återstår att se vilka resmönster som kommer efter pandemin och vilka konsekvenser det får för utsläppen från kommunorganisationen framöver. Totalt reste Lomma kommuns anställda 943131 km i tjänsten 2021 fördelat på gång 7,5 %, cykel och elcykel 9 %, lokaltrafik 8 %, tåg 2,5 %, kommunens fordonsflotta 65 %, egen bil 5 % och flyg 3 %.

För andelen miljöbilar i kommunorganisationen hämtas statistiken från Kolada och är eftersläpande ett år. 2020 var 31,7% av kommunens bilar miljöbilar vilket är den lägsta noteringen sedan 2010. Att andelen miljöbilar har sjunkit i kommunen från toppnoteringen på 60% miljöbilar 2018 antas bero på att nationella definitionen av miljöbilar ändrades 2018 och att kommunens fordonsflotta har utökats med bilar från äldreomsorg som har återgått till kommunal regi de senaste åren.

Den interna resvaneundersökningen innefattade både tjänsteresor och arbetspendling. Arbetspendlingen gjordes till 50% med bil och till 25% med aktiva resor så som cykel eller gång. Övriga alternativ var kollektivtrafik, arbete hemma och miljöbil.

Vad vi äter och hur maten produceras har stor inverkan på både klimatet och den biologiska mångfalden. Lommas elever erbjuds alltid ett vegetariskt alternativ varje dag och 26 % av

maten som serverades i skolor och förskolor under 2021 var ekologisk. Totalt köptes livsmedel för 19 mnkr.

Arbetet med att minska utsläpp av växthusgaser sker på många sätt inom kommunen, både i det dagliga arbetet och i större projekt. En större händelse kring transportmöjligheter i kommunen är när tågstationen i Lomma invigdes i december 2020 som ger ökade förutsättningar för kollektivtrafiken från kommunen.

Inga nya solceller på kommunala byggnader har tillkommit under 2021, men beräkningar för att uppföra 3 nya anläggningar på befintliga byggnader har satts i gång och på nybyggda Rutsborgshallen håller den hittills största anläggningen nu att uppföras.

Arbete med att bygga Lomma station.

5 Klimatanpassning

Stora delar av Lomma kommun är belägen i låglänta områden längs hav och åar. Dessa områden är särskilt sårbara för klimatförändringens effekter i form av permanenta och temporära översvämningar, ökande och förändrad erosion samt skred. Konsekvenserna av detta kommer att påverka samhället på flera sätt. För att minska sårbarheten i kommunen är det nödvändigt att arbeta strategiskt med hållbar samhällsutveckling i samklang med anpassning till ett förändrat klimat. Här krävs att kommunen utvecklar såväl sin krisberedskap som sitt förebyggande arbete genom uppgradering av skyddsåtgärder, fysisk planering, kustnära skötsel och drift, informationshantering samt tillsyn och uppföljning. För att utveckla frågorna är det av största vikt att kommunen arbetar med relevanta kunskapsunderlag som följer kunskapsläget. Det gäller att inte enbart att skydda sig mot händelser utan även att undvika att skapa nya risker som på sikt skulle kräva ytterligare skydd.

Under året har arbetet initierats med en långsiktig åtgärdsplan för kommunens framtida skyddsåtgärder i kustzonen.

Lomma kommun rankades 2021 av IVL/ Svenska försäkring som Sveriges bästa klimatanpassningskommun.

5.1 Ny översiktsplan

Under 2021 färdigställdes den nya översiktsplanen och ett antagande väntas ske tidigt under 2022. Översiktsplanen innehåller kommunens ställningstaganden kring mark- och vattenanvändning det närmaste årtiondet och här finns en tydlig planeringsstrategi för att både ge utrymme till nya fysiska skydd men också för att undvika att skapa nya riskområden i kommunen.

5.2 Nya skyddsåtgärder i samverkan- LIFE Coast Adapt

LIFE Coast Adapt är ett EU-projekt som löper till och med 2023 och sker i samverkan med Ystad, Helsingborg, Länsstyrelsen i Skåne, Region Skåne, Kommunförbundet Skåne samt Lunds universitet. Upp till 60 % av åtgärderna bekostas av EU. Kravet är att ekosystembaserade metoder för kustskydd ska testas och visas. Under 2021 avslutades restaureringen av stranden norr om BOJK i Bjärred. Befintliga hårda strukturer och invasiva växter togs bort 2020 och platsfrämmande massor ersattes med ny sand under 2021. Sanden hämtades från ackumulationsplatser utanför Höje ås mynning. Därefter färdigställdes skyddet genom utplacering av sandstaket och nyplantering av dyngräs på sanddynerna. Genom åtgärderna har en ny sträcka för naturlig kustdynamik skapats och området har även använts för att kommunicera kommunens klimatanpassningsarbete. Området ska dessutom ses som en försöksyta för fortsatt forskning på platsen om hur kustdynamiken verkar i just Lommabuktens sandsystem. Uppföljning sker inom projektet fram till och med 2023.

5.3 Kustens invasiva växter

Invasiva växter återfinns i stor omfattning längs kommunens kust, framför allt i norra delen. Växterna påverkar kusten negativt, även ur ett erosionsperspektiv. Med hjälp av statlig finansiering pågår därför åtgärder för att sanera kusten från dessa växter för att på vissa platser gynna dynbildning och annan sanddynamik. Se vidare under 6.1.

5.4 Flödesgruppen i Höje å

Arbetsgruppen för flödesrelaterade åtgärder i Höje å avrinningsområde har genom Höje å vattenråd genomfört en mängd åtgärder under 2021. Vattenrådet består av markägare, intresseorganisationer samt Lund, Lomma, Staffanstorps och Svedala kommuner i samarbete. Arbetet i vattenrådet syftar bland annat till att minska flödestopparna i ån. Nya stora fördröjningsmagasin har under året projekterats i Häckeberga-området i Lunds kommun och Gullåkra mosse i Staffanstorps kommun. Samtidigt har arbetet fortsatt under 2021, med utveckling av befintliga våtmarker för att kunna utnyttja dessa bättre för flödesreglering utan att skada biologisk mångfald. Alla dessa åtgärder gynnar nedströms liggande områden och bekostas av kommunerna med finansiellt stöd från såväl staten som EU.

För att möta de nya utmaningar som klimatförändringen innebär krävs också nya arbetssätt. En utredning om så kallad kontrollerad översvämning har tagits fram och samrått med markägarna i avrinningsområdet under året. Syftet med utredningen är att undersöka möjligheterna att "hyra" mark för att tillfälligt kunna styra vatten dit i akuta väderlägen. Detta för att på sikt möjliggöra det samhällsekonomiskt mest lönsamma sättet att hantera temporära översvämningar. Ett pilotprojekt kommer att startas för att prova detta.

6 Skyddad natur och biologisk mångfald

Ett villkor för en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling är att den biologiska mångfalden bevaras och att ekosystemen är fortsatt funktionella. Artutdöendet i världen fortsätter att öka och varje dag förloras arter, livsmiljöer och viktig genetisk information. Alla arter bidrar till vår egen överlevnad med så kallade ekosystemtjänster. Det kan vara genom att till exempel pollinera växter, producera syre eller stödja andra arter som gör det. Att bevara artrikedom och ekosystem görs genom att värna hotade arter och viktiga livsmiljöer såväl som vardagsmiljöer, men också genom att skapa spridningsvägar i landskapet.

Stig genom det nya naturreservatet Kyrkfuret.

6.1 Skyddad natur

Natur- och grönområden i och omkring tätorter är viktiga för rekreation, friluftsliv, biologisk mångfald och klimatanpassning. Den totala landytan (inklusive sötvatten) av natur- och grönområden (större än 0,5 ha) i Lomma kommun år 2021 var 803 ha (646 ha naturområden och 157 ha grönområden). Detta utgör 14,4 % av kommunens totala landyta.

Under 2021 bildades naturreservatet Kyrkfuret (6,99 ha). Kommunfullmäktige antog även naturreservatet Augustenborg (3,55 ha) som dock överklagades i december 2021 och naturreservatet har därför ännu inte vunnit laga kraft. Totalt fanns vid årsskiftet 14 naturreservat i Lomma kommun, varav 12 är kommunala. I slutet av 2021 hade landytan av skyddad mark (241 ha) ökat med 70 % sedan 2012, och den utgör idag 4,3 % av kommunens landyta. Den totala skyddade marina miljön har ökat från 296 ha år 2012 till 822 ha och den utgör idag 23,5 % av kommunens havsområde.

Andel skyddad respektive oskyddad yta på land.

Andel skyddad respektive oskyddad yta till havs.

6.2 Åtgärder för hotade arter

I december 2021 utfördes åtgärder för att gynna den hotade fågelarten pungmes i alkärret i Habo ljun. Alar fälldes för att öppna upp nya områden för pungmesen. Även i naturreservat Östra dammarna vidtogs åtgärder för att gynna pungmesen, där röjdes en dunge på sly för att friställa ett potentiellt bra träd för bobygge. Två backsvalebranter har också restaurerats.

I Domedejla genomfördes större röjningar för att gynna pollinerare och skapa nya slåtterängsytor. Här skapades även nya håligheter i träd för att gynna fladdermöss. En ny blommande slåtteräng skapades även vid stranden i Bjärred.

Flera nya våtmarker har anlagts genom både Höje å vattenråd och Kävlingeåns vattenråd där såväl hotade vadare som groddjur gynnas.

Ett pungmesbo

Skäggesen trivs i vassmiljöerna i kommunen

6.3 Åtgärder mot invasiva arter

Invasiva arter utgör ett stort hot mot biologisk mångfald. Längs kusten kan de även bidra till erosionsproblematik. I dagsläget utgör bland annat parkslide, jätteslide och vresros ett problem längs stränderna i Lomma kommun. I ett projekt med statliga bidrag från Naturvårdsverket bekämpas parkslide, jätteslide och vresros längs kusten. Olika metoder ska testas och projektets resultat och slutsatser ska kunna användas som bästa metod framöver. Ett annat syfte är att återskapa en mer ursprunglig flora och kustdynamik längs kusten. Projektet har under 2021 arbetat med åtgärder för att bekämpa alla bestånd av de tre arterna som har identifierats längs kusten. Utbildning har även hållits för entreprenörer och tjänstemän i riskhantering av invasiva växter. Bekämpningsåtgärder kommer fortsatt att utföras under växtsäsongerna 2022 och 2023 för att sedan slutligt utvärdera resultatet.

I flera av naturreservaten har gallring av den invasiva trädarten tysklönn utförts under vintern, i enlighet med respektive skötselplan för reservaten.

Till vänster ses rester av vresros efter bekämpningsinsatser vid minnesstenarna. Vresrosorna har klippts ner strax ovan marknivå under sommaren 2021. Bilden är från 1 mars 2022. Samma typ av bekämpning planeras under sommaren 2022. Nedan syns pestskräp och parkslide innan bekämpning.

6.4 Åtgärder för friluftsliv

Arbetet med att utreda möjligheterna för en övergång över Lödde å har fortsatt efter att en förstudie färdigställdes 2021.

En ny mellankommunal projektgrupp har också skapats inom Höje å vattenråd för att åter väcka liv i frågan om att få till stånd fler vandrings slingor ute i landskapet.

6.5 Balanseringsprincipen och kompensation

Balanseringsprincipen är en metod som kan användas i exploateringsprocessen för att uppnå god hushållning med naturresurser. Den utgår från att alla fysiska förändringar påverkar miljön och att negativ påverkan ska kompenseras. Balanseringsprincipen bygger på fyra steg, där man i första hand undviker negativ påverkan och i andra hand minimerar den. Om negativ påverkan inte kan undvikas ska den kompenseras genom att värden och funktioner som försvinner återskapas i sitt funktionella sammanhang, oftast betyder det kompensation inom området. I sista hand ska de förlorade värdena och funktionerna ersättas på annat sätt, vilket oftast betyder på annan plats. Det är dock viktigt att undvika att kompensationsåtgärder resulterar i en mängd små områden. Kompensation bör samordnas från flera projekt för att skapa stora områden och helst också skapa högre kvalitet än de som gått förlorade. Det finns alltså ett behov av att ha områden utpekade för miljökompensation om den gröna kvaliteten ska säkras i kombination med hög utbyggnadstakt. Ett riksdagsbeslut finns om att alla myndighetsbeslut som påverkar ekosystemtjänster negativt senast år 2018 ska synliggöra denna förlust.

Arbetet med implementeringen av balanseringsprincipen i kommunens planering och exploatering har framför allt resulterat i att de första stegen om undvikande i balanseringsprincipen har tillämpats. En ny detaljplan med kompensationsåtgärder har dock arbetats fram under året. Även i kommunens arbete med ny översiktsplan har detta arbete utvecklats vidare. Här går det även att räkna in arbetet med skyddad natur då det ger långsiktigt skydd och utvecklande av natur- och friluftsvärden.

Forskningsprojektet "Ekologisk kompensation som styrmedel – ett kommunperspektiv" har slutrapporterats till Naturvårdsverket under 2021 med mycket uppmärksammade resultat och fyra vetenskapligt publicerade artiklar. Nämnas kan en studie som genomfördes för att undersöka allmänhetens syn på och preferenser för kompensationsåtgärder. Där var det mycket tydligt att man föredrog att kompensation genomfördes om gröna värden togs i anspråk, att man ville att den skulle ge minst fullgod ersättning för både biologisk mångfald och friluftslivsvärden och att man kunde tänka sig att området låg längre bort om det innebar att värdena blev högre.

Projektägare har varit Kristianstad högskola och förutom Lomma kommun har Helsingborgs stad, Kommunförbundet Skåne, Stockholm Resilience Centre och IVL Svenska Miljöinstitutet varit med i projektet.

7 Kommunikation och aktiviteter

Kommunikationsarbetet har under 2021 varit påverkat av Coronapandemin med begränsad möjlighet till publika träffar. Under året har dock över 30 artiklar inom ämnet miljö publicerats på webbsidan lomma.se, där de allra flesta artiklar även har delats på Lomma kommuns Facebooksida.

Tillsammans med Kraftringen och Energi- och klimatrådgivarna hölls ett seminarium om solceller för allmänheten i november med runt 100 deltagare, hälften var med på plats och hälften deltog digitalt.

Fullt här?
Upptäck andra sköna naturområden i Lomma kommun

Crowded?
Discover other wonderful nature spots in Lomma municipality

Vattenråden har utvecklats sedan 1990-talet och under 2021 firade Höje å vattenråd 30 år av samarbete mellan kommuner, markägare och organisationer. En utställning av arbetet som skett genom åren visades på biblioteken runt om i Lund, Staffanstorp, Lomma och Svedala och en film om uppnådda resultat kan ses på Höje å vattenråds hemsida.

Nya informationsskyltar har tagits fram för flera av kommunens naturområden under 2021. Samtidigt har även trycket på vissa natur- och grönområden ökat markant på grund av pandemin och därför har även nya "Corona-skyltar" utformats för att uppmuntra till besök i fler naturområden.